

Slovenski Pravniki.

Leto XVIII.

V Ljubljani, 15. maja 1902.

Štev. 5.

Kako je rešiti pritožbe zoper zavarovalni zapor okrajnih sodišč v zmislu §-ov 178 in 89 kaz. pr. r.?

Akoravno že blizo 30 let uradujemo po kazenskopravnem redu z dne 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., še vendar do danes nismo prišli do čistega mnenja glede na čelo postavljenega vprašanja.

Veljavni učenjaki sicer menijo, da je tudi pritožba zoper zavarovalni zapor dopustna, in sicer na svetovalstveno zbornico v zmislu §-ov 113 in 114 k. pr. r., kakor druge pritožbe v teku poizvedeb ali uvodne preiskave. Drugo, tudi strokovnjaško, vendar praktično in od večine sprejeto mnenje pa meri na to, da sploh zoper zavarovalni zapor nobena pritožba ni dopustna, ker zakon v §-u 178 al. 2 k. pr. r. izrecno tega pravnega sredstva ne navaja in tudi ni potrebnost ter umetnost tacih pritožeb po zakonu utemeljena (prim. Anschl: Zur Anwendung der St. P. O., stran 30 in naprej).

Svetovalstvena zbornica c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani je nedavno tudi izrekla mnenje, da navedena pritožba ni dopustna in to zastran predpisov v §-ih 178 in 89 al. 3 k. p. r.

Nam se to mnenje pravilno ali vsaj praktično vidi, kajti okrajni sodnik na deželi ni po zakonitih določilih isto, kar je preiskovalni sodnik pri sodnih dvorih; že oddaljenost okrajnih sodnikov od državnega pravdnštva ne dopušča zaželenega kratkega občevanja, katerega se je posluževati preiskovalnemu sodniku v bližini drž. pravdnštva. Nadalje pa tudi praktično stališče, da se naj hudodelstvo in storilec takoj odkrije in da je hitro vse potrebno ukreniti v svrhu točnega pravosodstva, zahteva, da se okrajnemu sodniku pusti nekaka samostojnost, predno se naj z dotičnimi poizvedbami bavi pravi »dominus litis«, namreč državni pravdnik.

Iz teh razlogov se je v §-u 89 al. 2 k. pr. r. določilo, da okrajni sodniki naj ne čakajo na predloge državnega pravdnika, marveč da naj poizvedujejo samostojno po predpisih §-a 88, odst. 1. in 2. k. pr. r. Jasno torej zakon razlikuje med poizvedbami ter med uvodno preiskavo, in § 89 v al. 3 k. pr. r. samo veleva, da mora okrajni sodnik kar najhitreje sestaviti zapisnike in če je kdo v zapor dejan, spise najkasneje v osmih dneh državnemu pravdniku doposlati. Državno pravdnništvo pa uvažuj, je li umestno predlagati uvodno preiskavo in redni preiskovalni zapor ali pa naj se daljno preganjanje opusti; pri tem zakon javnemu obtožitelju stavi samo tridnevni rok. Iz tega že je razvidno, da ima vse to, kar je ukrenil okrajni sodnik v zmislu §-ov 89 in 178 k. pr. r., le provizorno moč in da nič ne zamore njegovega delovanja ovirati, katero je za slučaj zapora strogo vezano na osemdnevni rok.

Zakon v §-u 178 k. pr. r. natanko določuje, kedaj da sme okrajni sodnik izreči zavarovalni zapor, a drugi odstavek navedenega §-a samo pravi, da je sklep z razlogi vred obdolžencu ustno naznaniti in vse to zabeležiti. O tem pa zakon molči, da obdolžencu pristojna pravica do pritožbe, in tudi ne veleva okrajnemu sodniku, da lahko presodi, ali se naj obdolženca zopet iz zapora izpusti ali naj se odredi zoper njega redni preiskovalni zapor, dočim je na drugi strani preiskovalni sodnik vse to storiti zavezan (§ 179 al. 2 k. pr. r.). Zakon v drugem odstavku §-a 178 k. pr. r. samo to zaukazuje, da je obdolženca najkasneje v 48 urah oddati preiskovalnemu sodniku, ako obdolženec sam to zahteva. Jasno je tedaj, da, ako obdolženec tega ne zahteva, on nima pravice do pritožbe; naredba okrajnega sodnika o zaporu je le medčasna in § 89 al. 3 k. pr. r. nalaga sodniku, da je za ta slučaj (zapora) spise najkasneje v osmih dneh predložiti državnemu pravdništvu.

Zgodi se, čeravno redko, da se vendar obdolženec pritožuje tudi zoper zavarovalni zapor; v tem slučaju pa je najkrajše in najbolj umestno, da se spisi takoj predložé državnemu pravdništvu; le tem potom se preprečijo daljne pritožbe in le tako se ne zavleče usoda zaprtega, po svobodi hrepenečega človeka. Državni pravdnik, prebravši spise, bo predlagal uvedbo redne preiskave in tudi preiskovalni zapor ali pa bo

predlagal, da se daljnje postopanje ustavi in obdolženec iz zavora izpusti; mogoče pa je tudi, da se samo poizvedbe nadaljujejo brez zavora obdolžene osebe. S tem pa je vse sporno vprašanje ugodno rešeno.

Nekoč je sicer državno pravdnštvo odklonilo, da bi samo takoj predlagalo, ali se naj uvede preiskava ali opusti daljnje preganjanje, ter je na dotično pritožbo zoper zavarovalni zapor samo predlagalo, da se pritožba zavrne, ker je sum za zapor v zmyslu §-a 175 k. pr. r. utemeljen. Takšno postopanje ne pospešuje pravosodstva in menda tudi ni zakonito, ker se stvar na škodo zaprtega človeka zavleče; svetovalstvena zbornica je zares tudi pritožbo obdolženca, češ da je nedopustna, zavrnila radi tega, da sama ne sega že v meritorno rešitev vprašanja, je li zapor utemeljen ali ne.

Očividno pa mora državni pravdnik, ko dobi akte v roke, glasom §-a 89 al. 3 k. pr. r. v tridnevnem roku že meritorni predlog staviti in ako se ukrene preiskovalni zapor, ima obdolženec vsekako pravico pritožbe v zmyslu §-ov 113 in 114 k. pr. r. in umevno ni, zakaj javni obtožitelj ne bi že predloga stavil takrat, kedar se mu spisi že tudi samo potom pritožbe zoper zavarovalni zapor vročijo. Saj državni pravdnik lahko ravno tako presodi, je li zapor umesten ali ne, kakor okrajni sodnik, ker ni misliti, da bi okrajni sodnik ukrenil zavarovalni zapor, ako niso dani saj po njegovem subjektivnem mnenju pogoji za zapor v zmyslu §-a 175 k. pr. r. K. W.

O glavnih pojmih politične ekonomike.

Piše dr. Ivan Žmavc.

V. Banka.¹⁾

Eden glavnih znakov modernega gospodarstva je delitev dela, različnost poklicev. V naturalnem gospodarstvu so glavni poklici osredotočeni v hiši sami; naši dedje so bili kmetje in rokodelci ob enem; še sam vem slučaj, ko je bil kmet poljedelec, tesar, krovec in čevljar ob enem; dandanes so se razmere

¹⁾ Glej »Slov. Pravnik« 1901, št. 11, str. 321.